

הפרדת תפקידי היועמ"ש / פרופ' בועז סנג'רו

היועץ והתובע: לפצל את התפקידים

במחזהו של קרלו גולדוני "משרתם של שני אדונים", מתקשה מאוד המשרת טרומפלדינו למלא את מבוקשם של שני אדוניו (שהם, בעצם, אדון וגברת מחופשת לאדון). התפקיד של מתן ייעוץ שוטף לממשלת ישראל בכל שאלה משפטית המתעוררת בפניה, הוא תפקיד קשה, עמוס עבודה ואחריות, המצדיק לחלוטין העסקת משפטן מעולה במשרה מלאה. גם התפקיד של ראש התביעה הכללית הוא תפקיד קשה, רווי אחריות ועבודה, המחייב העסקת משפטן מצוין כעיסוק יחיד. לכן, לא ברור מה פשר חיסכון המשאבים שבא לידי ביטוי דווקא בעניין זה, תוך הטלת שני התפקידים כאחד על משרת ציבור אחד ויחיד?

מכיוון שלא ניתן למצוא הצדקה לאי־פיצול שני התפקידים, נראה כי מדובר בתאונה היסטורית שמשום מה הונצחה אצלנו. בכל פעם שמנסים לתקן מצב זה, נרחקים הצידה הטיעונים הלוגיים, והבמה נכבשת על־ידי לוחמים פוליטיים. כך גם הפעם, כששרת המשפטים איילת שקד הודיעה על כוונתה לבחון את רעיון פיצול התפקידים. במקום לבחון את היתרונות והחסרונות של הפיצול, נזעקו רבים לתקוף את שרת המשפטים שמסכנת "פרה קדושה".

אך אם ניזכר באין ספור המצבים הקומיים הבלתי־אפשריים שאליהם נקלע מיודענו המשרת טרומפלדינו, בניסיונו הבלתי־אפשרי למלא שני תפקידים תובעניים בו־זמנית, אולי אין זו אלא פרה משוגעת? הרי העומס הרב המוטל על היועץ המשפטי בעל שני הכובעים הכל־כך שונים – היועץ וגם התובע – צפוי לפגוע בתפקודו, בין שבדיקת כל סוגיה ומתן ההנחיה אורכים זמן רב יותר, ובין שהיועץ נאלץ להאציל יותר ויותר סמכויות לאחרים, "מישנים" למיניהם, שמגבשים את הייעוץ ואת ההחלטות במקומו. מהו הטעם בהפקדת שני תפקידים כה שונים וכה תובעניים בידי אדם אחד? מהו בכלל הקשר בין התפקידים?

נבחן את הטיעונים שמעלים כיום נגד הפיצול. "בלשכת ראש־הממשלה הסבירו כי 'הרעיון לפצל את תפקיד היועץ המשפטי לממשלה עלול לפגוע ביכולתו למלא את תפקידו באופן מלא'" ("הארץ", 9.8.15). זוהי טאוטולוגיה: אם "תפקידו" של היועמ"ש מוגדר כשני התפקידים יחדיו, ברור שמילוי אחד מהם בלבד, לא יהיה מילוי מלא של "תפקידו". אך הרי את התפקיד האחר ימלא משפטן בכיר נוסף. "עוד נמסר כי 'למוסד היועץ המשפטי

לממשלה תפקיד קריטי במערכת הבלמים והאיזונים, שהיא מיסודות הדמוקרטיה הישראלית. הסכנה היא שפיצול התפקיד יצמצם את הראייה המערכתית הרחבה שעומדת כיום בפני היועץ המשפטי לממשלה, ושנדרשת לביצוע תפקידו באופן המיטבי ביותר" (שם). כשם שהמילה "מיטבי" לא מצריכה את המילה (המיותרת!) "ביותר", כך גם היועץ לממשלה אינו זקוק למלא גם את תפקיד ראש התביעה. לפי "היגיון" זה ניתן גם לאחד את תפקיד היועץ המשפטי לממשלה עם תפקיד נשיא בית־המשפט העליון, ולקבל ראייה רחבה עוד יותר. אך ככל שנאחד תפקידים, כך נפסיד איזונים ובלמים ונקבל ריכוז סמכויות וכוח מופרז, העלול להוביל דווקא לשרירות ולעריצות. לצורך אותה "ראייה רחבה", די בכך שלכל אחד משני התפקידים ימונה משפטן בעל שיעור קומה, כזה שראוי היה למנותו לשופט בבית־המשפט העליון.

בבירוקרטיה הישראלית יש אין ספור משרות מיותרות, בזבזניות. אך משרה עצמאית לייעוץ המשפטי השוטף לממשלה אינה אחת מהן. יתרה מזו: אין אפילו צורך בתשלום משכורת נוספת מכספי משלם המסים: את תפקיד ראש התביעה הכללית ניתן וצריך לאחד עם תפקיד פרקליט המדינה, שברובו ממילא חופף: כאן קיימת כיום כפילות מיותרת. כך גם הפרקליט יהיה כפוף לביקורת ההכרחית של נציבות הביקורת על מערך התביעה שהוקמה לאחרונה, בראשות השופטת בדימוס הילה גרסטל. שרת המשפטים שקד, מדובר בתאומים סיאמיים, שהאחד מפריע לתפקודו של האחר. למענם ולמעננו, הפרד הפרדי. ●

**בבירוקרטיה
הישראלית יש אין
ספור משרות מיותרות,
בזבזניות. משרה
עצמאית לייעוץ
המשפטי השוטף
לממשלה אינה אחת
מהן. יתרה מזו: אין
אפילו צורך בתשלום
משכורת נוספת מכספי
משלם המסים: את
תפקיד ראש התביעה
הכללית ניתן וצריך
לאחד עם תפקיד
פרקליט המדינה,
שברובו ממילא חופף**